

FÖR 50 ÅR SEDAN

BLAND *bohuslänska* ISLANDSFISKARE

I slutet av juli 1959 nedsteg dens fötter, vars darrande hand nu för pennan, för första gången på Hans Majestäts Minsvepare M51 Hanös däck. Jag var då en skönlockig yngling i mina bästa år som, med korprals värdighet och 8:20 SEK per dag i ersättning, var kommenderad att fungera som fartygets radiotelegrafist. Hanö var destinerad till Nordatlantiska farvatten öster om Island, som stödfartyg för sillfiskande bohusläningar. Den 26 juli dök hon väster om Lysekil och kom upp igen vid Färöarna några dagar senare. Det blev början till en oförglömlig sjöresa...

TEXT: JOHN E PERSSON

Sedan 1930-talets början, med undantag för andra världskriget, hade bohuslänska fartyg fiskat sill utanför Island. Varje sommar styrde en armada från Lysekil västerut mot detta sillhav. Så även 1959 då 30 skutor deltog, temporärt registrerade som fiskefartyg med LL (som i Lysekil) målat på bogarna. Resten av året drog de laster från och till hamnar i Östersjön, Skagerack och Nordsjön.

Det var en brokig flottilj som avseglade 1959; den äldsta skutan var byggd 1877 den yngsta 1946. 14 hade skrov av trä, 13 av stål och tre av järn.

Den största hade en dödvikt på 325 och den minsta 100 ton. 16 var registrerade som motorseglare, därav sju riggade som tremastskonare och nio som galeaser, sex som fiskefartyg och åtta som motorfartyg.

De hade ofta behov av såväl verk-

stads- som sjukvårdshjälp då de befann sig långt från svenskt vatten.

Sedan 1949 hade ett stödfartyg varit stationerat i området under fiskeperioden. Från 1955 fick Hanö uppdraget. Hon blev trotjänare på posten. Innan hon avgick mot Island hade kanoner och ammunition lyfts iland och svepdurken tömts. Aktra kanonbrunnen blev smedja kompletterad med gas- och elsvets och på svepdurken stod en komplett mekanisk verkstad. Dessutom hade på svepvinscharna akter spunnits kraftiga bogserkablar.

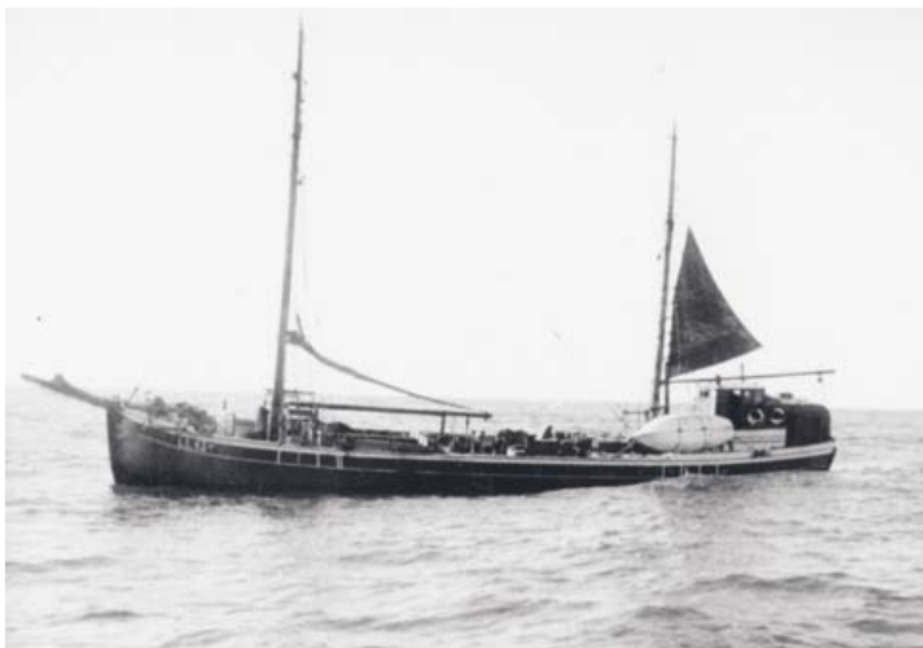
Den 26 juli 1959 lämnade Hanö Lysekil med kaptenen i Flottan (tillika sjökaptener) Bo Norlin som FC. Han hade kommendering på stödfartygen från 1949 till 1961.

Hanö var bemannad med ytterligare två officerare (därav en läkare), tre underofficerare, två högbåtsmän, en furir

och 14 värnpliktiga. Bland de sistnämnda ingick specialisterna: dykare, elektriker, telehantverkare, telegrafist och två verkstadsmekaniker. Hanö stationerades i Seydisfjord på Islands ostkant. Här började en hektisk verksamhet. Någon arbetstidsplanering gick därefter inte att göra. Alla inblandade på stödfartyget fick hänga i så länge det fanns någon kvar som behövde hjälp.

Bohusläningarna fiskade sill med drivgarn 50 - 100 sjömil öster om Island. Varje kväll matades näten, kopplade i en "länk", ut från fartyget i lovart. Länken hölls samman av en gräströss från vilken näten hängde vertikalt på cirka 10 famnars djup och hölls flytande av ett antal jämnt fördelade badbollsliknande "blåsor". Med 50 - 55 nät blev länken drygt en kilometer lång, med lä-ändan fastgjord ombord.

I gryningen vinschades länken hem

*Fiskeskuta.
Bild ur John E Perssons samling.*

och näten knopades loss ett efter ett. Näten halades ombord över en relingsrulle och sillen skakades ur på däck. Efter hemtagningen av näten, vilken tog 3 – 4 timmar, rensade och saltade besättningen fångsten i trätunnor.

Det var ett slitsamt och riskfyllt arbete på ett gungande och slipprigt skutdäck. Varje dygn stuvade man ner mellan 30 och 70 tunnor. Så fortgick arbetet ombord tills skutan var fullastad och kunde sätta kurs mot Lysekil.

Avbrott gjordes bara om vädret var så dåligt att man inte kunde sätta näten. Eller vid allvarigare sjukdomsfall och motorhaveri, då man tvingades kontakta stödfartyget. Fiskefartygen var utrustade med stationer för gränsvågstelefonti och i Hanös radiohytt hölls ständig passning på anropsfrekvensen, för att fiskefartygen snabbt skulle kunna nå hjälpen. Dagligen hade stödfartyget

dessutom radioförbindelse med de flesta för att få veta ungefär på vilken position de befann sig och att allt var väl ombord.

Även om Hanö längsta tiden låg ankrad i Seydisfjord, ibland med tre hjälpsökande fartyg förtöjda på var sida, gick hon även ut på fiskeplatserna för att assistera. Vid gott väder kunde läkarbesök och mindre haveriarbeten göras på plats, så att man inte behövde avbryta fisket längre än nödvändigt.

Fiskarna navigerade med hjälp av consolsändarna i Stavanger och Bushmill, ett trubbigt verktyg som ofta gjorde det vanskligt att hitta varandra på Nordatlantens vidder.

Enligt statistik över Hanös insatser gjordes 1959 cirka 80 reparationer av verkstäderna ombord, omkring 50 läkarbesök, 13 dykningsarbeten och tre bogseringar.

Sedan de flesta bohussläningarna lyckligt återvänt till hembygden lämnade Hanö för sista gången Seydisfjord och anlände till Lysekil den 4 oktober.

Då jag "muckat" och återvänt till hembygden fick jag en dag fraktsedel om en försändelse från Lysekil. Jag körde till järnvägsmagasinet i vår närliggande stad för att hämta "paketet". Det visade sig vara en stor tunna islandssill från Sveriges Västskustfiskares Centralförbund. Tunnan, fylld med sill och salt, gick givetvis inte in i Forden men jag lyckades kränga den till hembyns handlare. Han fick dessutom själv ordna hemforslingen. Det var ett generöst tack, som var och en på Hanö, fått från fiskarna!

Från 1960-talets början bytte bohussläningarna fiskeplats från Atlanten till Nordsjön. Sista gången en, då något bedagad, Hanö ryckte ut på fältet blev 1976. Idag är islandsfisket historia!